Yeşilada (The Green Island) sayı: 12
Ekim 1949

Ziya Gökalp

Bekir BERK

1875 DE, Diyarıbakırda doğup 1924 de tabutunun ardından kırkbin kişinin yürüdüğü Ziya Gökalp kimdir ? Vücudüyle dünyamızdan ayrılmasından yirmibeş yıl geçtikten sonra memleketin bir çok yerlerinde hakkında anma törenleri yapılan, ruhu için mevlut okutulan Gökalp ne yapmıştır ? Acaba esir milletdaşlarını hürriyete, müstemleke yapılan vatan topraklarını istiklâle kavuşturan bir kurtarıcı mı, yoksa tahirinin ışıklı sayfalarına yeni destanlar katan bir kahraman mıdır ?

Hayır, «O» ne esir ülkeleri kurtarmış ve ne de bir milletin ekseriyetinin bileklerine vurulan zincirleri parçalamıştır. Gökalp meş'alesiyle insanlığı ateşe kavuşturan **PROMETE** gibi fikirleriyle Türk dünyasına ışık ve istikamet veren, söz ve yazılariyle kafaları ve gönülleri fetheden bir büyük idealisttir.

Zamanında o da **Namık Kemal** gibi zulüm ve istibdadın karşısında şahlanarak **KIZIL SULTAN**'a :

Tarlada tezgâhta çalışan biziz.
Bu Devlet, bu Millet, bu Vatan biziz.
Ey sultan çekil, hükümdar biziz».

diye haykırmış : isimleri değişse de mahiyetleri bir olan müstebitler karşısında hürriyet mücahitlerinin tutacağı yolu şu mısrasiyle göstermiştir :

«Yok ağlamakta faide kıyam edin!»

Yine **Gökalp** 1918 de Bekirağa bölüğünden divanıharb karşısına götürüldüğü zaman şırıltılı bir derenin nasıl çağlayanlaşacağını, kumrunun nasıl kartallaşacağını göstermiştir. «— Ermeni katliâmına siz fetva vermişsiniz buna ne diyeceksiniz ?» sorusu karşısında yanardağlaşarak şu cevabı vermiştir : «**Milletinize iftira etmeyiniz. Türkiyede bir Ermeni katliâmı değil, bir Türk-Ermeni mukatelesi vardır. Bizi arkadan vurdular, biz de vurduk.**» Muhakemesi yapılmadan önce Divanıharbi Ziya Gökalp 'ın sallandırılacağı darağacının yolunda bir merhale sananlar, cevaplariyle azalarını, tokatladığı Divanıharbin **Gökalp**'ın Malta yolunda bir konak olabildiğini gördüler.

Bu şaşalı ruh tablolar bir yana ona asıl değerini veren «İmparatorluğumuzun sınırları içindeki ırkları ve dinleri ayrı bütün milletleri tek millet saymak» olan Osmanlıcılık ve «bütün islâmları ayni şekilde bir araya toplamak» olan İslâmcılık iddiaları karşısında milliyet dünyasının müjdecisi olarak, şahsiyetimizi buluşu, kendimize dönüşü ifade eden Türkçülüğü milyonları ardında yürüten bir fikir sistemi haline getirmesi olmuştur. «Yeni Türkçülük artık dağınık fikirlere, vuzuhsuz duygulara istinat eden fikrî heveskârlık mahiyetinde değildir. Asrın müsbet ilimlerine müstenit canlı bir felsefe cereyanıdır» diyen **Gökalp** sanki bu cümlesiyle faaliyetlerinin neticesini tesbit ediyor.

Bundan başka, «O» «Her Türkiyeli Türk değildir, ayni zamanda her Türk de Türkiyeli değildir» diyerek vatandaş ve milletdaş kelimelerinin farkına işaretle milletimizin hudutlarının tarihi zaruretlerin çizdiği sınırlarla mahdut olmadığını göstermiştir. Ayrıca Anadoluculuk veya Türkiyecilik iddialariyle Türk milliyetçiliğini parçalayanların hareketlerinin manasızlığını belirttikten sonra onlar karşısında Türkçülerin durumunu tayin etmiştir: «Filhakika biz de (Türkiyecilik) katiyen ihmali caiz olmayan mübrem bir vazifedir. Memleketimiz yüzbinlerce yardımcı elin cansiparane ihtimamlarına muhtaç. Bu inkârı mümkün olmayan bedihî bir hakikattir. Fakat, bu vazife ve gayenin ayrı adı, ayrı hususiyeti vardır. Buna (Türkiyecilik) denildiği gibi (Vatancılık) namı da verilir. Namık Kemallerin, Tevfik Fikretlerin mefkûresi olan vatanperverlik işte bu maksada müteveccihti. Türkçüler, bu hususî gayeyi mukaddes tanımakla beraber bunu bir de(Türkçülük) namile daha umumî bir mefkûre ilâve ettiler. **Türkçüler, Türkiye ile beraber Türklüğü de düşünenlerdir.**

İşte böyle bir fikir sisteminin mübdii olduğu için Gökalp gönüllerde, yaşamıştır, yaşıyacaktırtır.

AH İSTANBUL!

Senin güzelliğini sayıp döktükçe dostlar,
Sen ey en güzellerin, en iyilerin yeri,
Gözlerime sıcak yaş, içime hasret dolar,
Ey uzak diyarların bize en yakın şehri...

Kucağında billûrdan âbidelerin varmış,
Ufkunu beyaz, ince minarelerin sarar,
«Ku.. ku..» diye uçarmış, «ku.. ku..» diye uçarmış,
Kubbelerin üstünde güvercinler, kumrular...

Görmeden sevdim seni, aşkım en temizidir,
Toprağına yüz sürsem bir defa görsem seni,
Ah, yoluna canımı verdiğim aslan şehir,
Semalarında gezsem, öpsem sahillerini...

Ey Sinanın sanatı, ey Fatihin zaferi,
Atatürkün içinde can verdiği ey mabed,
İstanbul, ah, İstanbul rüyalarımın şehri,
Her Türk gibi bağlıyım sana ben ilelebed...

Nazif Süleyman EBEOĞLU

Not: Aynı sayı sh. 11 de Evliyaoğlu - Gökhan'ın Anavatandan — yavru vatana şiiri var.

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ